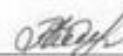

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми

« 31 » 08 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

Освітній рівень: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 071 Облік і оподаткування

Освітня програма: Облік і оподаткування

Факультет: економіки і підприємництва

Умань – 2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Політекономія» для здобувачів початкового (короткого циклу) рівня вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітньої програми *Облік і оподаткування*. Умань: Уманський НУС, 2020. 20 с.

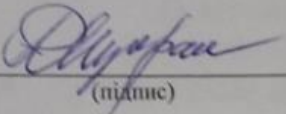
Розробник Бурляй А.П., д. е. н., доцент кафедри економіки

_____ Бурляй А.П.

Робоча програма затверджена на засіданні
кафедри економіки

Протокол від «31» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри
економіки

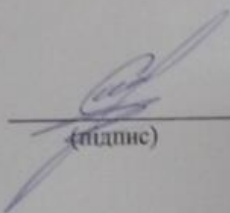

_____ (підпис)

(Р.П. Мудрак)
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва

Протокол від «31» серпня 2020 року № 1

Голова

_____ (підпис)

(Л.В. Смолій)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціальність, освітній рівень, освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: <u>07 Управління та адміністрування</u>	<i>Обов'язкова</i>	
Модулів – 1	Спеціальність: <u>071 Облік і оподаткування</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: <u>початковий (короткий цикл) рівня вищої освіти</u>	Лекції	
		30 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	8 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	100 год.
		Індивідуальні завдання: _____	
		Вид контролю:	
екзамен	екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Політична економія» належить до обов'язкових дисциплін, вивчення яких передбачено освітньо-професійною програмою підготовки фахівців початкового (короткого циклу) рівня вищої освіти.

Мета вивчення дисципліни: надання студентам глибоких теоретичних знань з проблем функціонування економіки, дії об'єктивних економічних законів, засвоєння майбутніми фахівцями ґрунтовних економічних знань, формування у них логіки економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання і аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

Завдання дисципліни: набуття належних навичок раціональної економічної поведінки, виходячи з концептуальних основ ринкової економіки, розуміння особливостей функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури; набуття навичок аналізу агрегованих показників, визначення чинників і наслідків макроекономічного розвитку господарських систем, а також можливостей держави коригувати цей розвиток відповідно до цілей та пріоритетів економічної політики.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми: дисципліна є методологічною основою для вивчення курсів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: мікроекономіка, макроекономіка, національна економіка, міжнародна економіка, основи міжнародного бізнесу.

Компетентності:

1. ЗК 1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
2. ЗК. 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства.

Програмні результати навчання:

1. ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки між процесами та явищами, використовувати понятійно-категоріальний апарат з бухгалтерського обліку, контролю, оподаткування та звітності на підприємствах.
2. ПР13. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства.

3. Програма навчальної дисципліни Змістовий модуль 1.

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Тема 1. Предмет і метод політичної економії

Зародження і розвиток політичної економії. Основні напрямки, школи і течії в політичній економії. Розвиток економічної думки в Україні.

Предмет політичної економії. Тлумачення предмета політичної економії різними школами.

Економічна теорія і політична економія: проблеми взаємозв'язку.

Закони, принципи і категорії політичної економії. Система економічних законів. Нормативна і позитивна політична економія.

Методи економічних досліджень. Загальні методи наукового пізнання та їх використання.

Функції політичної економії. Політична економія і обґрунтування економічної політики.

Місце політичної економії в системі економічних наук.

Тема 2. Економічні потреби та інтереси

Виробничі можливості суспільства і потреби. Суперечність між суспільними потребами і економічними ресурсами суспільства.

Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Економічний закон зростання потреб. Формування потреб.

Корисність продукту. Об'єктивна і суб'єктивна корисність продукту. Гранична корисність продукту.

Економічний інтерес, його об'єкт, функція. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку.

Єдність і суперечності в системі інтересів.

Виробництво та проблеми задоволення зростаючих потреб суспільства.

Тема 3. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система суспільства та закони її розвитку

Економічна система та її матеріальна основа. Суспільний поділ праці. Структура продуктивних сил.

Економічні відносини як суспільна форма і спосіб організації економічної системи.

Формаційний та цивілізаційний підходи до процесів суспільного розвитку. Об'єктивні основи розвитку людської цивілізації. Етапи розвитку та гуманістична спрямованість цивілізаційного процесу.

Типи та моделі економічних систем.

Власність як економічна категорія. Структура власності та її історичні типи, види і форми. Суб'єкти власності.

Об'єкти власності. Власність на робочу силу та підприємницький талант. Інтелектуальна власність. Власність на інформацію. Відносини власності на засоби виробництва і природні ресурси. Право власності.

Власність на засоби виробництва та способи з'єднання факторів виробництва.

Тенденції в розвитку відносин власності в Україні та у світі.

Тема 4. Форми організації суспільного виробництва.

Товарна форма організації суспільного виробництва.

Натуральна (традиційна) форма організації виробництва. Суть і риси натурального господарства та його історичні межі.

Товарна форма організації суспільного виробництва. Причини виникнення товарного виробництва, його суть, ознаки і роль у розвитку суспільства. Суб'єкти і об'єкти товарних відносин. Товарна форма продукту.

Товар та його властивості. Суперечності товару. Альтернативні теорії вартості.

Проста і розвинена форми товарного виробництва. Спільні риси та відмінності.

Функціонування товарного господарства та його закони.

Тема 5. Гроші та закони грошового обігу

Виникнення і розвиток грошових відносин. Суть грошей. Функції грошей. Альтернативні теорії грошей.

Грошовий обіг та його закони. Визначення грошової маси, необхідної для обслуговування товарного обігу. Сталість грошового обігу. Грошові реформи, гроші, ціна та інфляція.

Еволюція грошей. Сучасна грошова система.

Тема 6. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи

Інституціональні основи ринкової економіки. Ринкові відносини, їх суб'єкти і об'єкти. Визначення ринку: альтернативні теорії.

Попит і пропозиція. Ринкова рівновага. Ринкова ціна: механізм формування і функції. Функції ринку. Умови формування і розвитку ринку. Особливості ринкових відносин в Україні.

Принципи класифікації ринків. Ринок предметів споживання. Ринок засобів виробництва. Загальні проблеми формування цін на ресурси. Ринок капіталу та його складові. Ринок праці та розподіл трудових ресурсів. Ринок нерухомості та його особливості. Проблеми формування ринків праці, землі та капіталів в Україні. Легальний і нелегальний ринки.

Банки, їх роль та функції. Центральні і комерційні банки. Інші фінансово-кредитні установи. Товарні біржі. Фондова біржа. Цінні папери.

Роль ринкової інфраструктури в регулюванні економічних процесів.

Конкуренція, її суть, функції та форми. Роль конкуренції. Види ринків, залежно від рівня конкуренції на них. Ринок монополістичної конкуренції. Ринок досконалої конкуренції. Олігополія та монополія.

Монополії: суть та форми. Природна та економічна монополія: суть та характеристики. Види монополістичних об'єднань: трести, холдинги, картелі, концерни.

Закони конкуренції та антимонопольне законодавство.

Змістовий модуль 2.

ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Тема 7. Суб'єкти ринку.

Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин. Сектор домогосподарств. Двоїста роль домогосподарств в економіці. Домогосподарства як постачальники ресурсів.

Доходи домогосподарства. Витрати домогосподарства. Розподіл доходів на особисте споживання, податки і заощадження.

Витрати на споживання. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів.

Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Сектор ділових підприємств. Форми і види підприємств.

Суть підприємництва і умови його існування. Види та функції підприємництва. Валовий дохід, його суть та структура. Підприємницький дохід. Загальні економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні.

Значення прибутку в розвитку підприємництва. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці.

Тема 8. Капітал. Витрати виробництва і прибуток.

Первісне нагромадження капіталу. Особливості нагромадження капіталу в Україні. Перетворення грошей у капітал. Загальна формула руху капіталу. Капітал як економічна категорія. Альтернативні теорії капіталу.

Капітал підприємства. Масштаби підприємства. Концентрація та централізація капіталу. Кругооборот капіталу і його стадії. Функціональні форми капіталу. Обороти капіталу підприємства. Основний та оборотний капітал. Зношення основного капіталу. Амортизація.

Капітал і витрати виробництва. Концепції витрат виробництва та особливості їх динаміки.

Суть і види витрат виробництва.

Тема 9. Основні результати національного виробництва та його ефективність

Суспільний продукт і його форми. Методи обчислення суспільного продукту. Методологічні аспекти системи національних рахунків.

Продуктивність суспільної праці та її роль у відтворювальному процесі.

Суть і види економічного відтворення: просте і розширене. Кругообіг доходу, ресурсів і продукту у процесі відтворення. Відтворення всіх елементів економічної системи, Тіньовий сектор в економічному відтворенні. Масштаби і особливості тіньової економіки в Україні.

Розподільчі відносини та їх місце у відтворювальному процесі. Суть розподілу національного доходу. Об'єктивні основи формування доходів населення.

Диференціація доходів населення. Проблеми багатих і бідних. Межа бідності: абсолютна і відносна. Проблеми бідних і багатих в Україні.

Тема 10. Економічне зростання та циклічність економічного розвитку

Економічне зростання та економічний розвиток. Типи економічного зростання. Нагромадження. Норми нагромадження. Заощадження та інвестиції. Роль інвестицій в економічному зростанні.

Матеріальні фактори економічного зростання. Науково-технічна революція та її роль в економічному зростанні. Теорії і моделі економічного зростання.

Економічне зростання і економічні цикли. Економічні кризи та їх причини. Теорії циклів: дискусійні проблеми.

Тема 11. Зайнятість, безробіття і соціальний захист населення

Продуктивність праці та економічне зростання. Фактори підвищення продуктивності праці.

Особливості розвитку економіки в Україні. Відтворення й зайнятість трудових ресурсів.

Безробіття: сутність і причини. Типи, форми і рівень безробіття. Рівень природного безробіття. Структурне та фрикційне безробіття. Закон Оукена. Соціальні та економічні наслідки безробіття для економіки країни.

Соціальний захист безробітних в Україні.

Тема 12. Доходи населення, їх формування та розподіл

Сутність доходів населення, їх види та джерела формування. Доходи від трудової діяльності. Доходи від власності. Доходи від трансфертів. Доходи на інтелект. Орендний дохід. Процент на капітал.

Заробітна плата - основна форма доходів населення. Економічна природа зарплати. Форми і системи зарплати. Номінальна та реальна заробітна плата. Індикація доходів населення. Система соціального партнерства.

Соціальні програми як джерело формування сімейних доходів населення. Сукупний сімейний дохід. Пенсійне забезпечення та його види. Пенсійна реформа в Україні. Сімейний бюджет. Структура використання сімейних доходів. Компенсаційна політика держави.

Тема 13. Державне регулювання національної економіки

Держава як суб'єкт економічних відносин. Державний сектор в економіці. Держава як товаровиробник. Підприємництво в державному секторі. Суспільні блага і послуги.

Економічні функції держави. Захист конкуренції та антимонопольна політика. Перерозподіл ресурсів. Забезпечення правової бази. Розподіл ресурсів і суспільні блага. Роль держави в кругообігу продукту, ресурсів і доходу.

Методи державного регулювання змішаної економіки. Розподіл державного національного доходу і ресурсів. Межі державного втручання в регулювання економічного відтворення.

Роль держави в регулюванні цін. Регулювання заробітної плати державою. Профспілки і ринок праці. Колективні договори між підприємцями і трудовими колективами.

Тема 14. Основні риси та тенденції розвитку світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин.

Світове господарство: його суть та структура. Розвинуті країни ринкової економіки. Країни, що розвиваються. Країни з перехідною економікою.

Міжнародний поділ праці і спеціалізація. Міжнародні економічні відносини.

Інтернаціоналізація господарських відносин і продуктивних сил. Транснаціональні корпорації та їх роль.

Міжнародна економічна інтеграція. Головні інтеграційні угруповання світу. Європейське економічне співтовариство і його місце в світовій економіці.

Світогосподарські зв'язки та їх форми.

Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України.

Причини виникнення та суть глобальних проблем. Економічне зростання та глобальні проблеми. Основні глобальні проблеми сучасності. Класифікація глобальних проблем.

Роззброєння та його роль у вирішенні глобальних проблем. Екологічна криза та форми її прояву. Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Проблеми економічної відсталості окремих країн.

Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма						усього	
	усього	у тому числі						
л		п (с)	лаб	інд.	с.р.		л	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
Модуль 1.								
Змістовий модуль 1.								
ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ								
Тема 1. Предмет і метод політичної економії	8	2	2	-	-	4	8	2
Тема 2. Економічні потреби та інтереси	8	2	2	-	-	4	8	-
Тема 3. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система суспільства та закони її розвитку	8	2	2	-	-	4	8	2
Тема 4. Форми організації суспільного виробництва. Товарна форма організації суспільного виробництва.	8	2	2	-	-	4	8	-
Тема 5. Гроші та закони грошового обігу	8	2	2	-	-	4	8	-
Тема 6. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи	8	2	2	-	-	4	8	2
Разом за змістовим модулем 1	48	12	12	-	-	24	48	6
Змістовий модуль 2.								
ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ Р								
ЕКОНОМІКИ								
Тема 7. Суб'єкти ринку	8	2	2	-	-	4	8	2
Тема 8. Капітал. Витрати виробництва і прибуток.	8	2	2	-	-	4	8	-
Тема 9. Основні результати національного виробництва та його ефективність	8	2	2	-	-	4	8	2
Тема 10. Економічне зростання та циклічність економічного розвитку	8	2	2	-	-	4	8	2
Тема 11. Зайнятість, безробіття і соціальний захист населення	8	2	2	-	-	4	8	-
Тема 12. Доходи населення, їх формування та розподіл	8	2	2	-	-	4	8	-
Тема 13. Державне регулювання національної економіки	8	2	2	-	-	4	8	-
Тема 14. Основні риси та тенденції розвитку світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин.	8	2	2	-	-	4	8	-
Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України.	8	2	2	-	-	4	8	-
Разом за змістовим модулем 2	72	18	18	-	-	36	72	6
Усього годин	120	30	30	-	-	60	120	12

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ			
1	Тема 1. Предмет і метод політичної економії	2	-
2	Тема 2. Економічні потреби та інтереси	2	-
3	Тема 3. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система суспільства та закони її розвитку	2	2
4	Тема 4. Форми організації суспільного виробництва. Товарна форма організації суспільного виробництва.	2	-
5	Тема 5. Гроші та закони грошового обігу	2	-
6	Тема 6. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи	2	2
	Разом	12	4
Змістовий модуль 2. ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ			
7	Тема 7. Суб'єкти ринку	2	-
8	Тема 8. Капітал. Витрати виробництва і прибуток.	2	-
9	Тема 9. Основні результати національного виробництва та його ефективність	2	2
10	Тема 10. Економічне зростання та циклічність економічного розвитку	2	2
11	Тема 11. Зайнятість, безробіття і соціальний захист населення	2	-
12	Тема 12. Доходи населення, їх формування та розподіл	2	-
13	Тема 13. Державне регулювання національної економіки	2	-
14	Тема 14. Основні риси та тенденції розвитку світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин.	2	-
15	Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України.	2	-
	Разом	18	4
Всього		30	8

6. Самостійна робота (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розвиток економічної думки в Україні. Економічна теорія і політична економія: проблеми взаємозв'язку. Місце політичної економії в системі економічних наук.	4
2	Корисність продукту. Об'єктивна і суб'єктивна корисність продукту. Гранична корисність продукту.	4
3	Етапи розвитку та гуманістична спрямованість цивілізаційного процесу. Тенденції в розвитку відносин власності в Україні та у світі.	4
4	Альтернативні теорії вартості. Проста і розвинена форми товарного виробництва. Спільні риси та відмінності.	4
5	Альтернативні теорії грошей. Еволюція грошей. Сучасна грошова система.	4
6	Визначення ринку: альтернативні теорії. Загальні проблеми формування цін на ресурси. Ринок капіталу та його складові. Ринок праці та розподіл трудових ресурсів. Ринок нерухомості та його особливості. Проблеми формування ринків праці, землі та капіталів в Україні. Центральні і комерційні банки. Інші фінансово-кредитні установи. Товарні біржі . Фондова біржа. Цінні папери.	4
7	Загальні економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці.	4
8	Альтернативні теорії капіталу. Зношення основного капіталу. Амортизація.	4
9	Тіньовий сектор в економічному відтворенні. Масштаби і особливості тіньової економіки в Україні. Проблеми багатих і бідних. Межа бідності: абсолютна і відносна. Проблеми бідних і багатих в Україні.	4
10	Роль інвестицій в економічному зростанні. Науково-технічна революція та її роль в економічному зростанні. Теорії циклів: дискусійні проблеми.	4
11	Закон Оукена. Соціальні та економічні наслідки безробіття для економіки країни. Соціальний захист безробітних в Україні.	4
12	Індексація доходів населення. Система соціального партнерства. Пенсійна реформа в Україні.	4
13	Межі державного втручання в регулювання економічного відтворення. Регулювання заробітної плати державою. Профспілки і ринок праці. Колективні договори між підприємцями і трудовими колективами.	4
14	Транснаціональні корпорації та їх роль. Європейське економічне співтовариство і його місце в світовій економіці. Світогосподарські зв'язки та їх форми	4
15	Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем та розвитку світового господарства.	4
Разом		60

7. Самостійна робота (заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розвиток економічної думки в Україні. Тлумачення предмета політичної економії різними школами. Економічна теорія і політична економія: проблеми взаємозв'язку. Політична економія і обґрунтування економічної політики. Місце політичної економії в системі економічних наук.	6
2	Виробничі можливості суспільства і потреби. Суперечність між суспільними потребами і економічними ресурсами суспільства. Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Економічний закон зростання потреб. Формування потреб. Корисність продукту. Об'єктивна і суб'єктивна корисність продукту. Гранична корисність продукту. Економічний інтерес, його об'єкт, функція. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Єдність і суперечності в системі інтересів. Виробництво та проблеми задоволення зростаючих потреб суспільства.	8
3	Формаційний та цивілізаційний підходи до процесів суспільного розвитку. Об'єктивні основи розвитку людської цивілізації. Етапи розвитку та гуманістична спрямованість цивілізаційного процесу. Власність на робочу силу та підприємницький талант. Інтелектуальна власність. Власність на інформацію. Відносини власності на засоби виробництва і природні ресурси. Право власності. Власність на засоби виробництва та способи з'єднання факторів виробництва. Тенденції в розвитку відносин власності в Україні та у світі.	4
4	Натуральна (традиційна) форма організації виробництва. Суть і риси натурального господарства та його історичні межі. Товарна форма організації суспільного виробництва. Причини виникнення товарного виробництва, його суть, ознаки і роль у розвитку суспільства. Суб'єкти і об'єкти товарних відносин. Товарна форма продукту. Товар та його властивості. Суперечності товару. Альтернативні теорії вартості. Проста і розвинена форми товарного виробництва. Спільні риси та відмінності. Функціонування товарного господарства та його закони.	8
5	Виникнення і розвиток грошових відносин. Суть грошей. Функції грошей. Альтернативні теорії грошей. Грошовий обіг та його закони. Визначення грошової маси, необхідної для обслуговування товарного обігу. Сталість грошового обігу. Грошові реформи, гроші, ціна та інфляція. Еволюція грошей. Сучасна грошова система.	8
6	Інституціональні основи ринкової економіки. Ринкові відносини, їх суб'єкти і об'єкти. Ринкова ціна: механізм формування і функції. Умови формування і розвитку ринку. Особливості ринкових відносин в Україні. Ринок предметів споживання. Ринок засобів виробництва. Загальні проблеми формування цін на ресурси. Ринок капіталу та його складові. Ринок праці та розподіл трудових ресурсів. Ринок нерухомості та його особливості. Проблеми формування ринків праці, землі та капіталів в Україні. Легальний і нелегальний ринки. Банки, їх роль та функції. Центральні і комерційні банки. Інші фінансово-кредитні установи. Товарні біржі . Фондова біржа. Цінні папери.	4

	<p>Види ринків, залежно від рівня конкуренції на них. Ринок монополістичної конкуренції. Ринок досконалої конкуренції. Олігополія та монополія.</p> <p>Види монополістичних об'єднань: трести, холдинги, картелі, концерни.</p> <p>Закони конкуренції та антимонопольне законодавство.</p>	
7	<p>Двоїста роль домогосподарств в економіці. Домогосподарства як постачальники ресурсів.</p> <p>Витрати на споживання. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів.</p> <p>Суть підприємництва і умови його існування. Види та функції підприємництва. Валовий дохід, його суть та структура. Підприємницький дохід. Загальні економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні.</p> <p>Значення прибутку в розвитку підприємництва. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці.</p>	6
8	<p>Первісне нагромадження капіталу. Особливості нагромадження капіталу в Україні. Перетворення грошей у капітал. Загальна формула руху капіталу. Капітал як економічна категорія. Альтернативні теорії капіталу. Капітал підприємства. Масштаби підприємства. Концентрація та централізація капіталу. Кругооборот капіталу і його стадії. Функціональні форми капіталу. Обороти капіталу підприємства. Основний та оборотний капітал. Зношення основного капіталу. Амортизація.</p> <p>Капітал і витрати виробництва. Концепції витрат виробництва та особливості їх динаміки.</p> <p>Суть і види витрат виробництва.</p>	8
9	<p>Методологічні аспекти системи національних рахунків.</p> <p>Продуктивність суспільної праці та її роль у відтворювальному процесі.</p> <p>Кругообіг доходу, ресурсів і продукту у процесі відтворення.</p> <p>Відтворення всіх елементів економічної системи,</p> <p>Тіньовий сектор в економічному відтворенні. Масштаби і особливості тіньової економіки в Україні.</p> <p>Диференціація доходів населення. Проблеми багатих і бідних. Межа бідності: абсолютна і відносна. Проблеми бідних і багатих в Україні.</p>	4
10	<p>Нагромадження. Норми нагромадження. Заощадження та інвестиції. Роль інвестицій в економічному зростанні.</p> <p>Матеріальні фактори економічного зростання. Науково-технічна революція та її роль в економічному зростанні. Теорії і моделі економічного зростання.</p> <p>Теорії циклів: дискусійні проблеми.</p>	4
11	<p>Продуктивність праці та економічне зростання. Фактори підвищення продуктивності праці.</p> <p>Особливості розвитку економіки в Україні. Відтворення й зайнятість трудових ресурсів.</p> <p>Безробіття: сутність і причини. Типи, форми і рівень безробіття. Рівень природного безробіття. Структурне та фрикційне безробіття. Закон Оукена. Соціальні та економічні наслідки безробіття для економіки країни.</p> <p>Соціальний захист безробітних в Україні.</p>	8
12	<p>Сутність доходів населення, їх види та джерела формування. Доходи від трудової діяльності. Доходи від власності. Доходи від трансфертів.</p> <p>Доходи на інтелект. Орендний дохід. Процент на капітал.</p> <p>Заробітна плата - основна форма доходів населення. Економічна природа зарплати. Форми і системи зарплати. Номінальна та реальна заробітна плата. Індексація доходів населення. Система соціального партнерства.</p> <p>Соціальні програми як джерело формування сімейних доходів населення.</p>	8

	Сукупний сімейний дохід. Пенсійне забезпечення та його види. Пенсійна реформа в Україні. Сімейний бюджет. Структура використання сімейних доходів. Компенсаційна політика держави.	
13	<p>Держава як суб'єкт економічних відносин. Державний сектор в економіці. Держава як товаровиробник. Підприємництво в державному секторі. Суспільні блага і послуги.</p> <p>Економічні функції держави. Захист конкуренції та антимонопольна політика. Перерозподіл ресурсів. Забезпечення правової бази. Розподіл ресурсів і суспільні блага. Роль держави в кругообігу продукту, ресурсів і доходу.</p> <p>Методи державного регулювання змішаної економіки. Розподіл державного національного доходу і ресурсів. Межі державного втручання в регулювання економічного відтворення.</p> <p>Роль держави в регулюванні цін. Регулювання заробітної плати державою. Профспілки і ринок праці. Колективні договори між підприємцями і трудовими колективами.</p>	8
14	<p>Світове господарство: його суть та структура. Розвинуті країни ринкової економіки. Країни, що розвиваються. Країни з перехідною економікою.</p> <p>Міжнародний поділ праці і спеціалізація. Міжнародні економічні відносини.</p> <p>Інтернаціоналізація господарських відносин і продуктивних сил. Транснаціональні корпорації та їх роль.</p> <p>Міжнародна економічна інтеграція. Головні інтеграційні угруповання світу. Європейське економічне співтовариство і його місце в світовій економіці.</p> <p>Світогосподарські зв'язки та їх форми</p>	8
15	<p>Причини виникнення та суть глобальних проблем. Економічне зростання та глобальні проблеми. Основні глобальні проблеми сучасності</p> <p>Класифікація глобальних проблем.</p> <p>Роззброєння та його роль у вирішенні глобальних проблем. Екологічна криза та форми її прояву. Паливно-енергетична та сировинна проблеми.</p> <p>Проблеми економічної відсталості окремих країн.</p> <p>Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем та розвитку світового господарства.</p>	8
Разом		100

8. Індивідуальні завдання

Заочна форма навчання

Індивідуальні завдання для здобувачів заочної форми навчання передбачає написання контрольної роботи. Метою виконання контрольної роботи є закріплення і поглиблення теоретичних знань і практичних навичок, засвоєння загальних закономірностей, принципів і методів соціальної відповідальності.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Політична економія» студенти заочної форми навчання виконують одне індивідуальне завдання, результати якого представляють у вигляді письмової роботи. Контрольну роботу студенти виконують самостійно протягом вивчення дисципліни «Політекономія» з проведенням консультацій викладачем дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Вказівки щодо вибору варіанту контрольної роботи та індивідуальні завдання, що відповідають обраному варіанту, наведено у Методичних рекомендаціях для самостійної роботи та виконання контрольних робіт з дисципліни «Політична економія» для студентів заочної форми навчання спеціальностей 051 „Економіка”, 071 „Облік і оподаткування”, 072 „Фінанси, банківська справа та страхування”, 076 „Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”, які входять до методичного забезпечення дисципліни.

Контрольна робота здається не пізніше, ніж за два тижні до початку екзаменаційної сесії. Контрольна робота зараховується, якщо в ній повністю висвітлені теоретичні і практичні питання, правильно виконані тестові завдання.

9. Методи навчання

Теоретичні, розрахункові і практичні положення дисципліни вивчаються студентами в процесі роботи над лекційним курсом, участі у семінарських заняттях, при виконанні контрольної роботи, самостійній роботі з навчальною і спеціальною літературою.

Лекція є основною формою навчального процесу. Мета лекції – розкрити основні положення теми, досягнення науки, з'ясувати невирішені проблеми, узагальнити досвід роботи, дати рекомендації щодо використання основних висновків за темами на практичних заняттях. Семінарське заняття – це колективний науковий пошук певної навчальної проблеми і шляхів її ефективного розв'язання. Учасники заняття аналізують проблему, виявляють причинно-наслідкові зв'язки, висувують шляхи її оптимального вирішення, відповідають на запитання і дискутують. Самостійна робота студентів полягає у вивченні та опрацюванні наукової, навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів, виконанні навчальних завдань.

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: проблемні лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, кейс-метод, ділові ігри, презентації. Проблемні лекції – при читанні лекції студентам даються проблемні питання для самостійного розміркування, на які вони можуть відповісти в процесі лекції. Система питань у ході лекції відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді. Робота в малих групах – використовуються з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкуванні. Семінари-дискусії (круглий стіл) – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів. Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення

навчального матеріалу. Ділові ігри – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

10. Методи контролю

Для забезпечення оцінювання студентів проводиться поточний (модульний) та підсумковий (екзамен) контроль.

Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань та вмінь студентів з того чи іншого модулю.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських заняттях оцінюванню в балах підлягають: рівень знань, необхідний для виконання аналітично-розрахункових робіт, що передбачені завданнями для самостійного опрацювання; повнота, якість і вчасність їх виконання та результати захисту; рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття; результати експрес-контролю тощо.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінюванню в балах підлягають теоретичні знання і практичні уміння, яких набули студенти після опанування певного модуля. Модульний контроль проводиться письмово у формі тестів.

Повторне виконання модульних контрольних робіт та індивідуальних завдань на вищу кількість балів дозволяється, як виняток, з поважних причин за погодженням викладача, який викладає дисципліну, з дозволу декана факультету до початку підсумкового контролю (екзамену).

У разі невиконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студенти мають право, з дозволу викладача, скласти їх до останнього семінарського заняття. Час і порядок складання визначає викладач.

У разі, коли студент не з'явився на проведення модульної контрольної роботи без поважних причин, він отримує нуль балів. Передача модульного контролю допускається у строки, які встановлюються викладачем.

Знання студента з певного модуля вважаються незадовільними, за умови коли сума балів його поточної успішності та за модульний контроль складають менше 61% від максимально можливої суми за цей модуль. В такому випадку можливе повторне перескладання модуля у терміни встановлені викладачем.

Рейтингова сума балів з навчальної дисципліни після складання модулів та підсумкового контролю виставляється як сума набраних студентом балів протягом семестру та балів набраних студентом на підсумковому контролі.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі модульні контролю, передбачені для даної навчальної дисципліни і за рейтинговим показником набрали не менш як 35 балів.

Підсумковий контроль забезпечує оцінку результатів навчання студентів на заключному етапі вивчення дисципліни і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в термін, встановлений графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною робочою програмою навчальної дисципліни. Форма проведення контролю є комбінованою (передбачає усну відповідь на два теоретичних питання і письмово на один комплект тестових завдань). Зміст і структура контрольних завдань, екзаменаційних білетів та критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри.

Якщо у підсумку студент отримав за рейтинговим показником оцінку "FX", то він допускається до повторного складання підсумкового контролю з дисципліни. Студент, допущений до повторного складання підсумкового контролю зобов'язаний у терміни, визначені деканатом, передати невиконані (або виконані на низькому рівні) завдання поточно-модульного контролю, виконати модульні контролю і скласти підсумковий контроль. Рейтинговий показник студента з навчальної дисципліни при цьому визначається за результатами повторного складання підсумкового контролю і не впливає на загальний рейтинг студента.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

В основу рейтингового оцінювання знань студента закладена спеціальна 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати студент за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) студент може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспит) студент може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.

Кількість балів, які можна набрати у ході вивчення курсу дисципліни розподіляються наступним чином:

Розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни «Політична економія» (денна форма навчання)

Поточний (модульний контроль)																Підсумковий контроль	Сума	
Змістовий модуль 1 (29 балів)							Змістовий модуль 2 (41 балів)											
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Модульний контроль (5 балів)	Т7	Т8	Т9	Т10	Т11	Т12	Т13	Т14	Т15	Модульний контроль (5 балів)	30	100
4	4	4	4	4	4		4	4	4	4	4	4	4	4	4			

Розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни «Політична економія» (заочна форма навчання)

Поточний (модульний контроль)	Контроль на роботах	Підсумкові	Сума

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Бурляй А.П. Робочий зошит для самостійної роботи з дисципліни «Політична економія» для студентів денної форми навчання спеціальностей 051 „Економіка”, 071 „Облік і оподаткування”, 072 „Фінанси, банківська справа та страхування”, 075 „Маркетинг”, 076 „Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”.
2. Бурляй А.П. Методичні рекомендації для самостійної роботи та виконання контрольних робіт з дисципліни «Політична економія» для студентів заочної форми навчання спеціальностей 051 „Економіка”, 071 „Облік і оподаткування”, 072 „Фінанси, банківська справа та страхування”, 075 „Маркетинг”, 076 „Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”.
3. Бурляй А.П. Політекономія. Електронний навчальний курс для дистанційного вивчення навчальної дисципліни «Політична економія» для студентів денної та заочної форми навчання спеціальностей 051 „Економіка”, 071 „Облік і оподаткування”, 072 „Фінанси, банківська справа та страхування”, 075 „Маркетинг”, 076 „Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”. URL: <https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=860>

13. Рекомендована література

Базова

1. Ажнюк М. О. Основи економічної теорії : навч. посіб. / М. О. Ажнюк, О. С. Передрій. – К. : Знання, 2008. – 368 с.
2. Андрусь О.І. Економічна теорія: практикум. Інтерактивні методи в модульному навчанні: Навч. посіб./ О.І.Андрусь. – К.: КНТ, 2008. – 480с.
3. Башнянин Г.І., Шевчук Є.С. Політична економія. Навчальний посібник / за ред. д.е.н., проф. Г.І.Башнянина і к.е.н., доц. Є.С.Шевчука. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Львів: «Магнолія плюс», «Новий світ – 2000», 2004. – 483с.
4. Білецька А.В. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): Навч.пос. 2-ге вид. перероб. та допов. / А.В.Білецька, О.В.Білецький, В.І.Савич. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 688с.
5. Гальчинський А.С. Основи економічної теорії: Підручник / А.С.Гальчинський, П.С.Єщенко, Ю.І.Палкін. – К.: Вища школа, 2007 – 471 с.
6. Гойчук О.І. Економічна теорія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів ІУ рівня акредитації./ О.І. Гойчук, Т.І.Побережець, Н.К.Болгарова, М.П.Талавира. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. – 476 с.
7. Економічна теорія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів ІV рівня акредитації / Т.І. Побережець, Н.К. Болгарова, М.П. Талавира, О.В. Пащенко. – Ніжин.: ПП Лисенко М.М., 2010. – 475 с.

8. Економічна теорія. Політекономія [Текст] : підручник / [В. М. Тарасевич та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Тарасевича. - К. : Знання, 2012. - 206 с. : табл. - (Вища освіта ХХІ століття).
9. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 7-ме вид., стереотипне. – К.: Знання-Прес, 2008. – 719 с.
10. Економічна теорія. Політекономія: підручник / [В. Д. Базилевич та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України В. Д. Базилевича ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - 8-ме вид., перероб. і допов. - К. : Знання, 2012. - 702 с.
11. Економічна теорія: історія економіки та економічної думки, політична економія, мікроекономіка, макроекономіка [Текст] : навч. посіб. для самост. підготов. до комплекс. держ. екзамену з екон. теорії / Н. П. Мацелюх [та ін.] ; Нац. ун-т держ. податк. служби України. - 2-ге вид., допов. і переробл. - Чернівці : Прут, 2012. - 549 с.
12. Мазур О.Є. Основи економіки. Теорія і практика./ О.Є.Мазур. – Навч. посіб. – К.: Лібра, 2008. – 288 с.
13. Мацелюх, Н. П., Круш, П. В., Поснова, Т. В., Рябокінь, Т. В., & МА, Р. Т. К. (2018). Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка) Мікроекономіка.
14. Мудрак, Р. П., Бурляй, П., Костюк, В. С., Котвицька, Н. М., Нестерчук, Я. А., Ревуцька, А. О., ... & Фротер, О. С. (2018). Економічна теорія.
15. Орехівський Г.А. Політекономія: Навч.посіб. / Г.А.Орехівський. – К.: Каравела, 2008. – 296с.
16. Політична економія: Підручник / За ред. Ніколенко Ю.П. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 632с.

Допоміжна

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах / Редкол.: С.В.Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видав. центр «Академія». – Т.2. – 2001. – 848 с.
2. Історія економічної думки: Навч. посібник / За ред. Л.Я.Корнійчук, А.М.Поручник, Н.О. Титаренко та ін. – К.: Фенікс, 2003. – 415 с.
3. Історія економічних учень: Підручник: У 2 ч. / За ред.. В.Д.Базилевича. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2006.- Ч. 1. – 582 с., Ч.2. – 575 с.
4. Орехівський Г.А. Тестово-словниковий практикум з економічної теорії: Навч. посіб./ Г.А. Орехівський . – К.: Каравела, 2007. – 216 с.

14. Інформаційні ресурси

Наукові ресурси:

1. База даних економіки и права ПОЛПРЕД. URL: <http://gntb.gov.ua/ua/e/template.html?3d>
2. Бібліотечний інформаційно-освітній портал
3. Виртуальна електронна бібліотека – ВВМ. URL: <http://www.velib.com/>
4. Електронні каталоги бібліотек України. URL: <http://e-catalog.name/>
5. Електронна бібліотека Lib.com.ua. URL: <http://www.lib.com.ua/>
6. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Українська бібліотека – «Джерело». URL: <http://ukrlib.com/>
8. arXiv.org - загальнодоступні наукові публікації. URL:<http://arxiv.org/>
9. Google Scholar — пошукова система, яка індексує повний текст наукових публікацій всіх форматів і дисциплін. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>

Ресурси органів державної влади:

1. Президент України: офіційне Інтернет-представництво. URL: <http://www.president.gov.ua>.
2. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Кабінет Міністрів України: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Національний Банк України: офіційний сайт. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: офіційний веб-сайт. URL: <http://me.kmu.gov.ua>.
6. Міністерство фінансів України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.